

Razgovor s uredništvom časopisa TPTG: Klasna borba u Grčkoj

O klasnoj borbi i situaciji u Grčkoj razgovaramo s TPTG (grč. *Ta Paidia Tis Galarias* - Djeca sa zadnjih sjedišta autobusa), grupom anti-autoritarnih komunista^[1] iz Atene okupljenom oko istoimenog časopisa koji izlazi, u nedefiniranim razmacima, već 22 godine. Drugovi iz Grčke nam daju jednu uistinu opširnu i detaljnu marksističku analizu situacije u Grčkoj, počevši s analizom same krize kapitalizma, te načina na koje se kapital nastoji očuvati mjerama štednje. Iako je intervju rađen prije trenutnih izbora u Grčkoj, odnosno u ovom intervjuu se ne dotičemo te teme, on nije ničim manje aktualan, te čitatelju pruža dovoljno dubok uvid u političku situaciju Grčke za samostalno poslagivanje kockica.

Opterećeni dugom

2010. ste objavili članak *Opterećeni dugom*^[2] (eng. *Burdend with Debt*), kojeg ste i predstavili u ljetnom kampu. U tom članku se bavite načinom na koji se kriza kapitalizma odražava na Grčku, odnosno o "dužničkoj krizi" i "šok terapiji" PASOK-ove vlade u suradnji s EU i MMF-om, preispitujući mogućnosti klasne borbe u onome što ste nazvali "najžešćim klasnim napadom od kraja 2. Svjetskog rata, zvanim mjere štednje". Nedavno, 12. travnja, objavili ste dopunu članka pod nazivom *Opterećeni dugom reloaded*^[3] (eng. *Burdend with Debt Reloaded*). Možete li ukratko predstaviti analizu situacije u Grčkoj?

U prvom članku smo ustvrdili da je otežavanje protegnute krize kapitalističke reprodukcije odgođeno određenom monetarnom politikom koja je dovela do relativne autonomizacije financijskog kapitala i bliže interakcije između izvoznika kapitala/zajmodavaca i dužnika s povećanim iznosima dugova, javnih ili privatnih (na razini EU, ovo se pokazuje u vidu hijerarhijske interakcije između nacija "centra" i nacija "periferije"). Dodatni javni dug je uzrokovan socijalizacijom kapitalističkih gubitaka nakon urušavanja mjehura na američkom tržištu nekretnina što je dovelo do recesije u 2008., i spašavanjem banaka. U Grčkoj je režim akumulacije karakterističan za 1990-e i 2000-e bio baziran na rastu investicija u fiksni kapital i rastu produktivnosti rada, kao i na dvostrukom tržištu rada i visokoj javnoj i privatnoj potrošnji koju je omogućavala niska realna kamatna stopa u periferiji Eurozone (zbog većih stopa inflacije u usporedbi s onima "centra") i odgovarajućim prilivom kapitala iz viškova EU "centra". Ovaj režim je počeo pokazivati znakove slabljenja od sredine 2000-ih, zbog pada stope eksploatacije, a potpuno se raspao nakon pojave krize.

Početne mjere štednje su se razvile u punokrvnu politiku devalvacije kapitala, što je produbilo recesiju i povećalo javni dug. Glavni element politike devalvacije kapitala je deprecijacija radne snage koja ima za cilj slabljenje moći radničke klase putem uspostave trajnih mjera štednje i mehanizama discipliniranja, kao i stvaranjem velike rezervne armije rada^[4]. Osim toga, ta deprecijacija radne snage olakšana je institucionalnim ukidanjem kolektivnih ugovora, procesom koji, u velikoj mjeri, potkopava samu funkciju mehanizama reprezentacije radnika. Opća politika devalvacije, sa svojim mjerama poput

dokapitalizacije banaka, uklanjanja ili eksproprijacije određenog dijela ukupnog društvenog kapitala (malih i srednjih poduzeća) koji nije u stanju valorizirati višak kapitala, deprecijacije mjenica i pada potrošnja i investicije, se poduzima radi centralizacije kapitala, reprodukcije tzv. primitivne akumulacije i prevladavanja razdvojenosti različitih momenata u reprodukciji kapitalističkog odnos koja je postojala prije krize. Usred procesa devalvacije kapitala ipak postoje neki investicijski planovi, posebno u energetskom sektoru (solarne energije, nafte i ugljikovodika) i dugačak popis predstojećih privatizacija državnih službi i državnih poduzeća koji, međutim, u okruženju duboke recesije i nedostatka državnih investicija, se čini vrlo neizvjesni.

Kao ilustraciju ovoga što je navedeno, prilažemo najnovije podatke koje smo prikupili.

U periodu od 2010. do 2011., BDP (u stalnim cijenama iz 2000.) je smanjen za 10% (ukupna recesije za period 2008.-2011. je 16,3%). Ukupna potrošnja je pala za 12,6% (-10,7% za osobnu potrošnju i -14,5 posto za javnu potrošnju). Investicije u kapitalna ulaganja su smanjena za 17,9%.

Izvoz roba i usluga je porastao za 14,5% u razdoblju 2010.-2011. Uzrok ovog rasta je oporavak međunarodne trgovine, što podrazumijeva porast inozemne potražnje u svim zemljama. Dakle, ako se postavi u međunarodni kontekst, grčki tržišni rezultat izvoza roba i usluga u razdoblju 2010.-2011. je -1% u odnosu na 2009., što predstavlja je najgore stanje izvoza u posljednjih 20 godina. Izvoz odgovara tek 1/5 BDP-a.

U drugom kvartalu 2011. zaposlenost je smanjena za 6,1%, a nezaposlenost je porasla za 36,5% u odnosu na drugi kvartal 2010. Stopa nezaposlenosti je dosegla 20,9% u studenom prošle godine, ili, drugim riječima, više od milijun ljudi je nezaposleno. Posebno su pogođene žene od 15 do 34 godina čiji je postotak nezaposlenosti 32%, te mladih ljudi (15-24 godina) čiji je udio 48%. GSEE^[5] procjenjuje da će stopa nezaposlenosti narasti na 26% u 2012. Taj je postotak nezaposlenosti usporediv samo s jednim razdobljem, u ranim 60-ima, kada su stotine tisuća Grka emigrirali u središnju Europu, Sjevernu Ameriku i Australiju. Imajte na umu da procjene za 2012. procjene ne računaju ne uzimaju u obzir naredne otkaze u javnom sektoru: 15 000 državnih radnika će biti otpušteno 2010., a ukupno 150 000 do 2015. Jedini sektor gdje je zaposlenost u porastu je policija. Tijekom 2010. do 2011., jedinični trošak rada smanjio se samo za 1,2%. To se dogodilo jer se produktivnost rada također smanjila za 3,3%, dok je prosječna nominalna plaća u privatnom sektoru smanjena za 4,5%.

Do danas je jedno komercijalno poduzeće na svaka četiri zatvoreno, a njihova konfederacija procjenjuje da će 38% biti zatvoreno do ljeta 2012. Tijekom razdoblja od 2010. do 2011 68 000 malih i srednjih poduzeća je zatvoreno (siječanj-rujan 2011.: gubitak 67 000 radnih mjesta), dok je procjena za 2012. također tmurna: zatvaranje 60 000 poduzeća, što implicira gubitak 100 000 radnih mjesta. Važno je uočiti da su mala i srednja poduzeća u Grčkoj pravi oslonac grčkog gospodarstva i društva. Njihov udio u ukupnom broju kapitalističkih poduzeća iznosi 99,9%, a udio u ukupnoj zaposlenosti 85,6% - kada ne uzimamo u obzir rad u tzv. sivoj ekonomiji - što se može usporediti s 66,9% u EU. Na mala i

srednja poduzeća u Grčkoj otpada 72% proizvodnje dodane vrijednosti u usporedbi s 58,4% u EU, prema statističkim podacima iz 2011.

Ne ulazeći u detalje, jer rezovi variraju ovisno o dobi umirovljenika, iznosu mirovine i mirovinskim fondovima kojima pojedini radnik pripada, zbog novih mjera mirovine će se smanjiti za 10 do 20%, mirovinske naknade za 30%, dok se zdravstvena zaštita pogoršava, a socijalne beneficije osobama s invaliditetom su također smanjene.

Od 2010. do 2011. plaće u javnom sektoru su smanjene za 23%. S uvođenjem nove skale plaća u tom sektoru u studenome 2011., plaće su smanjene za dodatnih 20% u prosjeku. Prije novog kruga mjera štednje, realne nadnice u privatnom sektoru su smanjene za 8%. Sada je osnovna plaća smanjena za 22%, a za radnike do 25 godina starosti za 32%. To znači da je osnovna plaća smanjena na 480 eura ili 400 eura za one ispod 25 godina. Naknada za nezaposlene je smanje na 350 eura (ali u Grčkoj ovu nakandu nije moguće primati više od jedne godine, a uvjet ostavarenja prava na nakandu jest prijašnji rad na puno radno vrijeme od najmanje dvije godine prije otkaza).

U 2011., deficit državnog proračuna je povećan u apsolutnom iznosu za 1,3% u usporedbi s 2010. Državni prihodi su smanjeni za 1,7%, dok su se državni troškovi povećali za 2,8% u istom razdoblju. Ovo su uzroci smanjenja državnih prihoda: a) smanjenje prosječnih plaća, mirovina i zapošljavanja, te stoga smanjenje iznosa s time povezanih pojedinačnih poreza na prihod, b) pad profitabilnosti kapitalističkih poduzeća koji, u kombinaciji sa smanjenjem stope poreza na dobit za 1% u 2011., je doveo do znatnog smanjenja poreza na dobit (koji će biti manji za 24% do 20% u 2012., vidi dolje), c) rast prihoda od neizravnih poreza (PDV, porez na ulja, alkohol i duhan) koji je bio niži od očekivanog zbog smanjenja potrošnje, unatoč velikom povećanju poreznih stopa i d) veliki porast poreznih rabata umjesto prvobitno planiranog smanjenja zbog neuspjeha nove relevantne regulacije poreza. Glavni razlog povećanja državnih troškova je povećanje duga: kamata je porasla za 23,6% u odnosu na 2010. S druge strane, tzv. "primarni troškovi" su pali samo za 1,3%, unatoč dubokim rezovima na plaće u javnom sektoru. Uzrok ovome se treba tražiti u povećanju izdataka, od 12,8%, za socijalnu sigurnost, socijalnu skrb i socijalnu zaštitu. Ovaj porast je posljedica a) povećanih subvencija mirovinskim fondovima koji su na rubu propasti zbog velikog smanjenja socijalnih doprinosa, a to smanjenje je uzrokovano velikim porastom nezaposlenosti, smanjenjem prosječnih plaća i velikom ekspanzijom honorarnih ugovora i ugovora na nepuno radno vrijeme, i b) povećanih izdataka za naknade za nezaposlene uzrokovanih također porastom nezaposlenosti. Nadalje, vojni izdaci su smanjeni za 60% dok su rashodi koji se odnose na "Program javnih investicija" smanjeni se za 21,8%. Prema Eurostatu, udio grčkog državnog duga u BDP-u dramatično je porastao od 113% u 2008. do 129% u 2009., i sve do 145% u 2010., da bi dosegao 165,3% 2011. Prema Europskoj komisiji, taj omjer će biti smanjen na 161,4 posto do 2012. Zbog provedbe Programa javnih investicija, ali će ponovno narasti na 165,3% u 2013. Zatim, prema optimističkim maštanjima EK, deficit će početi polako opadati, jer će grčka BDP-a rasti, i doći na razinu od nešto manje od 120% do 2020., odnosno na istu razinu od 2009. kada je strategija fiskalnog terorizma usvojena radi "spasa" ove zemlje!

Grčka radnička klasa je 2010. bila sedma najsiromašnija u EU, u relativnom smislu - 27,7% stanovništva je tada živjelo u kućanstvima s raspoloživim dohotkom ispod "praga siromaštva" (60% medijana nacionalnog raspoloživog dohotka). Sigurno je da ta brojka porasla od tada i da je veći dio proletarijata ispod "praga siromaštva". Broj beskućnika je oko 20 000 (11 000 samo u Ateni), što predstavlja rast u posljednje dvije godine 20-25%. Većina novih slučajeva grčkih beskućnika nisu vezani uz ovisnosti o drogama ili mentalne bolesti, kao što je uglavnom bio slučaj prije 2008., već za dugoročnu nezaposlenost i/ili ovrhu stambenih prostora. Samoubojstva (i pokušaji samoubojstva) su porasla s 507 u 2009. na 622 u 2010. (+22,5%), prije stabilizacije u 2011. (598 do prosinca 2011., -3,9%). Usporedbom tih brojeva s grčkom prosječnom stopi samoubojstva (3,5 po 100 000 građana, jedna od najnižih u Europi), ovo povećanje poprma mnogo veće razmjere: +31,4% u 2009., +61,4% u 2010. i +55,7% u 2011. Stotine ljudi su svjedočili samoubojstvu vatrenim oružjem 77-godišnjeg umirovljenika na Syntagma trgu^[6]. U oproštajnom pismu je napisao da nije htio završiti u potrazi za hranom u kantama za smeće. Vijest o ovom tragičnom događaju je dovela do široko rasprostranjenog bijesa. Istog popodneva nekoliko tisuća ljudi se okupilo na tom trgu. Kao posljedica, došlo je do manjih sukoba s interventnom policijom na trgu i obližnjim ulicama. Ne postoji službeni pregled stanja u zdravstvenom sustavu u Grčkoj za razdoblje 2010.-2011. Evo nekih od glavnih promjena koje smo iskusili: od početka ove godine, četiri glavna Fonda za zdravstvenu zaštitu i osiguranje (oni za državne službenike/državne radnike, radnike u privatnom sektoru, za samozaposlenih - što uključuje i radnika i male poduzetnike gazda i seljake) su objedinjeni u jedan, Nacionalnu organizaciju za pružanje zdravstvene skrbi (EOPPY) koja pokriva 9,5 milijuna ljudi. Prema odredbama tog novog fonda, broj liječnika koji su u ugovoru iznosi tek 5000, što znači da jedan liječnik dolazi na 2000 osiguranih pacijenata. Osim toga, najveći broj pacijenata kojima je dozvoljeno da besplatno idu k liječniku je 50 tijekom tjedna, a 200 tijekom jednog mjeseca. Nakon što su ti brojevi ostvareni, naredni pacijenti moraju platiti. Uz, državna naknada za liječnike je pala s 20 do 6,5 eura po jednom odlasku liječniku, što će sigurno postati dodatni faktor pogoršanja zdravstvene skrbi, osim ako si možete priuštiti da platite više.

Postoji rastuća tendencija iseljavanja među kvalificiranim i nekvalificiranim radnicima. Čini se da država favorizira takav razvoj stvari zbog slabljenja predstojeće klasne borbe. To je razlog zbog kojegova država polaže nade u bilateralne sporazume s Australijom i Novim Zelandom, koji su slični onom s Kanadom koji je već ratificiran. Mnogi imigranti iz istočne Europe (Albanija, Poljska, Rumunjska) koji su tijekom proteklih godina radili u građevinskom sektoru, kao i mnogi Kurdi, napuštaju zemlju jer više ne mogu naći posao. U isto vrijeme policija progona ulične prodavače iz Afrike i Azije pod izgovorom suzbijanja "ilegalne trgovine", a gradska središta su pod stalnim nadzorom, dok je prisutnost interventne policije i policijskih postrojbi u područjima gdje vrijeme provode marginalizirani proleter i više nego očita. Neodoljiva medijska propaganda, koja ustrojjava agendu javnog diskursa, vrlo grubo povezuje ilegalnu imigraciju s povećanim stopama kriminala i prijetnjama za javno zdravlje, te nameće lik imigranta kao prikladno žrtveno janje za sve patnje koje trenutno proživljava grčko stanovništvo. Istovremeno, policija ne sprječava napade fašističkih grupa na imigrante. Novi zakon je uvedena kao dio novog

sporazuma s troikom, koji određuje da se u sljedeća tri mjeseca svi "ilegalni imigranti" zaposleni u poljoprivrednom sektoru ili kao medicinske sestre, sluškinje i čistačice, moraju predstaviti sa svojim poslodavcima u policiji kako bi bili registrirani. U roku od šest mjeseci nakon "registracija", imigrant se mora vratiti u zemlju podrijetla, a samo u roku od jednog mjeseca nakon deportacije poslodavac može predati zahtjev za jednogodišnju dozvolu za zaposlenika imigranta. Podrivanje funkcije sindikata pokazuje i nedavno zatvaranje Radničke stambene organizacije (OEK) i Radničkog socijalnog fonda (OEE) pod nadzorom Ministarstva rada, kao dio smanjivanja javnog sektora u vidu pridržavanja uvjeta koje su Grčkoj nametnuli vjerovnici. Doprinosi radnika i šefova su financirali ove dvije organizacije, koji su nedavno ukinuti (tzv. "smanjivanje drugih troškova osim nadnica") kako bi država mogla namaknuti dodatnih 300 milijuna eura u svrhu finalizacije dogovora o novom paketu pomoći sklopljenog s troikom. Kako je OEK bio zadužen za državno subvencionirano stanovanje za siromašne i velike obitelji, procijenjeno je da ima oko 1 milijarde eura raspoloživog kapitala za razvoj stambenih jedinica u cijeloj Grčkoj. Međutim, zatvaranje radničkog socijalnog fonda (OEE) ima još jedan učinak, na sindikate. Osnovan 1931. od strane države, funkcija OEE je manipulacija i kontrola nad sindikatima, preko financijske potpore i pružanje stambenih usluga članovima onih sindikata čiji "ciljevi i aktivnosti nisu bili protiv zakona", kako njegov temeljni zakon diktira. Sindikati su dosegli točku na kojoj njihova nemoć konačno potkopava njihovu samu egzistenciju.

Hoće li Grčka "srušiti" Eurozonu? Kako bi pad Eurozone utjecao na klasnu borbu u Grčkoj i ostatku Europe, te kako bi utjecao na grčku ekonomiju i razvoj krize?

Hoće li se ovo posebno iracionalno stanje *"nezaposlenog kapitala na jednom polu i nezaposlene radničke populacije na drugom"* (Marx) rješavati u budućnosti kroz kontroliranu recesiju, koja će dovesti do porasta konkurentnosti grčke ekonomije unutar novog europskog akumulacijskog ciklusa, ili će povećana proturječja zbog dugotrajne politike devalvacije voditi ka kaotičnom razvoju i rupturi Eurozone, mi ne znamo. Nemožemo reći kakav će opseg i oblici centralizacije kapitala biti. Dok se još uvijek nalazimo usred procesa devalvacije kroz "dužničku krizu", prerano je za reći koji će oblici i sadržaji budućeg režima akumulacije, ako će ga uopće i biti, biti prožeti devalviranom radnom snagom i koliko će stabilna ona biti. Ovaj proces je doveo do konkurencije među kapitalističkom "neprijateljskom braćom" gdje, na razini odnosa između nacija-država i na nacionalnom terenu, najjači i najlukaviji *"pokušava smanjiti svoj udio [gubitka] na minimum i ugurati ga drugom"* (Marx). To je također dovelo do porasta nacionalizma među radničkom klasom, individualističke borbe za očuvanje svog posla, izvoza radne snage (posebice one stručne) i postupno propadanje nezaposlene radne snage.

Kriza političkog legitimiteta

Kako komentirate grčku "tehnokratsku vladu" i njezine politike? Koliko će njihove reforme i akcije potkopati borbu radničke klase? Već na samom početku njihovog mandata došlo je do sindikalnih demonstracija u Ateni na kojima su se prosvjednici sukobili s policijom, izražavajući očito neslaganje s novim rezovima i politikama izlaska iz krize. Također, izašao je i zanimljivi članak Marka Amesa^[7] koji pokazuje kako je

novi grčki Ministar infrastrukture, transporta i mreža Makis Voridis bio vođa studentske fašističke grupe "Studentska alternativa" 1985. godine. Kako te pokrete vežemo uz vojnu hunt, postavlja se zanimljivo pitanje vojske i njezine reakcije na sve ove promjene? Bi li nova vojna hunta mogla zauzeti moć kako bi obranila kapital?

Stvaranje grčke "tehničke vlade" s tehno kratom za premijera odraz je slabosti prethodne PASOK-ove vlade da provede reforme propisane Programom strukturalne prilagodbe (eng. Structural Adjustment Program). Ovo je zapravo bila reakcija države na krizu legitimacije bivše vlade i nemogućnosti političkog sustava u cjelini za efektivno rješavanje socijalnih nemira i klasne borbe. Četrdesetosmatni štrajk 19. i 20. listopada 2011. i rašireni nasilni prosvjedi tijekom parada u povodu državnog praznika 28. listopada prisilile su premijera, prvo, da iskuša trik referenduma, a potom, nakon pritisaka iz njegove stranke i Europske unije, da se odluči za stvaranje "vlade nacionalnog jedinstva", uz sudjelovanje LAOS-a, populističke desne stranke, i Nove demokracije, glavne oporbene stranke desnog-centra. Reforme i mjere koje je najavio novi premijer su ustvari nastavak politike prethodne vlade, odnosno nastavak i produblјivanje fiskalnog terorizma. Međutim, do sada nova vlada nije uvela nikakve nove mjere i pokušava biti "fleksibilinja" u provedbi poreza na vlasništvo koje je uvela prethodna vlada.

Teško je predvidjeti odgovor radničke klase. Za sada barem, kako "vladu nacionalnog jedinstva" vodi tehno krat, koji navodno nije "korumpiran" kao političari, služi kao rezerva i izgleda da ga toleriraju. Međutim, slaba kakva je, s različitim frakcijama unutar nje koje pokušavaju izbjeći preuzimanje političke odgovornosti i posljedice mjera štednje, teško da će ostati na vlasti onoliko koliko bi htjela. Osim toga, budući da namjerava nametnuti novi val razornih reformi, njezina sposobnost da odgodi eksploziju društvenog gnjeva je poprilično ograničena.

Rasprave o mogućnosti vojnog udara nisu nove. Pogledajte na primjer ovaj članak^[8], objavljen 19. rujna, koji spominje izvještaj CIA-e iz lipnja. Takva je rasprava ponovno zaživjela kada je bivša vlada naglo odlučila provesti promjene u vrhu vojske kako bi produžila vlast svoje stranke i postrojila nazdor nad osobljem vojske u trenutku okvira radničkog otpora i njihovoj nemogućnosti da pronađu ravnotežu među različitim ciljevima grčkog kapitala. No jedan od glavnih razloga je potreba za osiguranjem da će se visoki časnici u potpunosti slagati s proširenjem rezova u vojsci (ukidanjem nekih vojnih korpusa, uglavnom na sjeveru Grčke), budući da je prošli glavni zapovjednik imao određenih neslaganja oko opsega rezova. Novi su časniciiskusni i bili su intenzivno uključeni u razne intervencije NATO-Euroarmya i ono najvažnije, mlađi su i odabrani su isključivo zbog njihove poslušnosti Vladi.

Dakle, neposredno prije nego li je PASOK-ova vlada omogućila novu "vladu nacionalnog jedinstva", odabrali su lojaliste svoje stranke. Također, jedan časopis je nedavno otkrio da je smjena vodstva grčkih oružanih snaga povezana s njihovim neodobravanjem korištenja vojske u represiji nad štrajkovima (posebice za četrdesetosmatni štrajk 19. i 20. listopada).

Dakle, u situaciji sveopće krize ne možemo isključiti mogućnost da će vojska biti pozvana da bude odgovorna za moguće represivne operacije protiv pobunjenih masa. Prema nekim izvješćima, zapovjednik topništva grada pored Atene pozvao je osoblje da bude spremno za borbu jer je zemlja na rubu kolapsa i vojsci bi moglo biti naređeno da izađe na ulice.

Međutim, vojsci je teško igrati autonomnu ulogu u političkom životu Grčke, pa je stoga vrlo malo vjerojatno da bi vodstvo vojske moglo preuzeti inicijativu da zauzme vlast kako bi spasilo kapitalizam. Takva inicijativa bi bila i vrlo neugodna za EU, jer bi država kojom upravlja vojska trebala biti isključena iz EU. Vjerovatnije je da bi grčka vlada mogla koristiti vojsku u slučaju da se prosvjedi prošire i da situacija izmakne kontroli policije.

"Slavni" referendum kojeg je predložio PASOK se nije odvio zbog EU direktiva. Je li uistinu postojala neka alternativa na tom referendumu, ili je referendum ustvari bio biranje između "manjeg zla" u upravljanju kapitalom? Kako Grci gledaju na EU i njezin imperijalizam?

Prijedlog za navodni referendum o novom planu EU duga je bio samo trik prethodne vlade (i Papandreoua osobno ustvari), pošto je bila suočena sa sve većom delegitimizacijom i nije joj bilo omogućeno provesti novi dužnički sporazum. Dakle, njihovo rješenje bilo uspostavljanje nove "vlade nacionalnog jedinstva" s nekim članovima Nove demokracije i ultra-desnog LAOS-a. Medij za uspostavljanje ove Vlade je bio prijedlog za ozloglašeni "referendum" koji je Papandreou većinom koristio za ucjenjivanje Nove demokracije da prihvati mjesto u koalicijskoj vladi. Nije bilo mogućnosti da se takav referendum održi, budući da bi mogao ugroziti nastavak fiskalnog terorizma koji je nametnut zadnje dvije godine, nešto što PASOK-ova vlada nema namjeru učiniti. Osim toga, melodramatski se način na koji je predložen pokazao vrlo korisnim u teroriziranju grčkog stanovništva u cjelini, kako bih ih natjerao da na novu vladu gledaju kao na "rješenje". Samo su određeni dijelovi ljevice smatrali referendum održivom i mogućom opcijom u svojim iluzijama da će na taj način vlast biti predana narodu.

Populistički nacionalizam je dominantan među dijelom grčkog proletarijata koji sudjeluje u borbama. Ova ideologija je uglavnom promovirana od strane lijevih političkih stranaka i snaga koje u velikoj mjeri utječu na diskurs i djelovanje u okvirima borbe. Iako je mnogo proletera i sitnih buržuja teško pogođenih krizom stranački neopredjeljeno, nacionalni identitet se pojavljuje kao zadnje imaginarno utočište kada se sve ostalo ubrzano raspada. Iza slogana protiv "strane, prodane Vlade" ili "spasa države", "nacionalnog suvereniteta" i "novog ustava" leži duboki osjećaj straha i otuđenja u kojem se "nacionalna zajednica" pojavljuje kao magično ujedinjavajuće rješenje. Klasni interesi se često izražavaju kroz nacionalističku terminologiju proizvodeći zbunjujući i ekspozivni politički koktel.

Ideologija "nacionalnog zajedništva" je također promovirana i korištena od same grčke kapitalističke države. Partneri unutar EU su portretirani kao zapovjednici i suparnici; ujedinjeno europsko selo čiji stanovnici žive u skladno i zajednički demokratski odlučuju se raspada, dok pitanje od iznimne važnosti, obrana nacije - ova vječita varka - dolazi do izražaja. Najkonzervativniji dio grčkog proletarijata koji nije spreman poništiti devalvaciju

kroz klasnu borbu i koji podupire neoliberalni politički program stavlja svoje nade u buduće povećanje vrijednosti vlastite radne snage kroz povećanje kompetitivnosti grčkog gospodarstva.

U oba slučaja, Europska unija, a posebno Njemačka kao očiti vođa, smatra se stranom moći koja nameće mjere i politike štednje kako bi očuvala svoj interes i potpunu otplatu duga grčke države. Druga raširena ideja je da moćne zemlje unutar EU imaju pogled usmjeren na jeftino stjecanje grčkih nacionalnih interesa i stalnog kapitala. Vlada se percipira kao sluga stranih interesa, koja je izgubila suverenost zbog fiskalnih obvezi grčke države. Glavna razlika između ljeve i neoliberalne političke propagande leži u metodologiji povratka "nacionalne suverenosti". U neoliberalnom slučaju, to će se postići kroz usješno nametanje programa štednje. U slučaju ljevičara, to će se postići nacionalno neovisni, sociodemokratski put "razvoja zemlje", tj. kapitalističkog razvoja.

Naravno, postoje i marginalne političke struje među proletarijatom u Grčkoj koje su shvatile pravu prirodu programa štednje, odnosno da je riječ o surovom klasnom napadu na proletarijat s ciljem izdržavanja krize kroz oporavak profitabilnosti grčkog kapitala koji za sobom povlači uništenje njegovih neproduktivnih dijelova (kao što su mala obiteljska poduzeća koja su masovno pozatvarana). Klasno svjesni djelovi proletarijata shvatili su da je ovaj napad specifičan oblik zajedničke kapitalističke strategije EU u Grčkoj. Usvajanje zajedničke valute je bilo prijašnji oblik zajedničke kapitalističke strategije u EU. Programi štednje koji se provode biti će provedeni u skorij budućnosti u cijeloj EU i njihova konsolidacija s tzv. Europskom fiskalnom unijom, kako bi upravljali europskom dužničkom krizom i spasili zajedničku valutu, tvori trenutni oblik kolektivne kapitalističke strategije koja slijedi dobrobit svih nacionalnih kapitalista i svih vladajućih klasa u EU, sa svim njihovim proturječnostima, frakcijama i ozbiljnim društveno-političkim previranjima koja one nužno povlače za sobom.

Klasna borba i "ljeвица kapitala"

Grčka je zadnjih nekoliko godina epicentar svjetske klasne borbe. Kakav su utjecaj sukobi između Grčke komunističke partije (KKE)^[9] i ostatka pokreta, ostavili na sam pokret? Je li to sve oslabilo koheziju pokreta?

Prije svega željeli bi komentirati karakterizaciju epicentra svjetske klasne borbe. Unatoč činjenici da je aktivnost proletarijata kontinuirana i živa, te stvara realne prepreke za tekuće restrukturiranje klasnih odnosa, ona ostaje "slaba". Borbe su još uvijek fragmentirane, defenzivne, većina njih je pod kontrolom sindikata i prisutan je gotovo potpuni nedostatak autonomije proleterskog djelovanja i radikalnijih sadržaja borbe od sindikalnih zahtjeva. Odgovor većeg dijela radničke klase je prožet ili individualističkim mentalitetom ili sekcijskim indentitetom koji reproducira razdvajanja unutar klase, ili nacionalističko-populističkim mentalitetom krivljenja "korumpiranih" političara.

Međutim, priznajemo da klasna borba u Grčkoj ima izravan i neizravan utjecaj na klasnu borbu na široj razini, posebno u Europi, jer je jasno da slične mjere "prilagodbe/štednje" su se već počele provoditi i u drugim europskim zemljama.

Napad "krize javnog duga" nezačuđujuće je odmah pronašao svoju metu u javnom sektoru. Shodno tome, radnici u ovom sektoru su bili prvi koji su odgovorili protiv rezanja plaća, ogromnih rezova u javnoj potrošnji, ukidanju javnih usluga i raspuštanju velikog broja državnih institucija. Osim štrajkova i prosvjeda koji su eskalirali u listopadu prošle godine, val sit-in prosvjeda u gradskim vječnicama, ministarstvima i uredima javnih službi od strane javnih službenika u Ateni i diljem zemlje obilježio je nesvakidašnje unaprijeđenje borbe u ovom sektoru. Radnici su blokirali ulaz u zgradu uprave informatičke službe socijalne sigurnosti, kao i ulaze u Ministarstva razvoja, unutrašnjih poslova i stanovanja i mirovinske uprave Glavnog državnog financijskog zavoda. Ove militantne prakse, koje su barem privremeno blokirale vladine planove "radnih rezervi" (prema kojima je 30 000 državnih službenika trebalo izgubiti radna mjesta u sljedećih nekoliko mjeseci) signalizirali su buđenje većine kronično tromih državnih službenika čije samo postojanje, prema državnoj propagandi, sada predstavlja glavni "strukturni problem" države.

Kapitalistička kriza se pokazuje kao iznimno nezdrava za proletere, kao što teški rezovi u svim vrstama zdravstvenih usluga pokazuju: oko 40% rezova u bolničkim proračunima, smanjivanje radne snage, izvješća o povremenim nedostacima medicinskog pribora, spajanja ili čak zatvaranja bolnica, kao i mentalnih institucija i rehabilitacijskih centara. Zdrastveni djelatnici reagirali su kontinuiranim štrajkovima ili čak zauzimanjima Ministarstva zdravstva (posljednje je trajalo 15 dana!). Zanimljiva borba se odvila u Općoj bolnici u Kilkisu, gradu na sjeveru Grčke, u trajanju od nekoliko tjedana. Plenum zdravstvenih radnika (uključujući i doktore) odlučio je zauzeti prostorije i započeo s bijelim štrajkom, rješavajući samo hitne slučajeve sve dok im se, kako su rekli, ne isplati u cijelosti plaća za sve sate rada i poveća prihod na razinu prije dolaska troike (EU-ECB-MMF). Također su provodili besplatnu zdravstvenu zaštitu proglašavajući kako dugotrajni problemi Nacionalnog zdravstvenog sustava (ESY) u državi ne mogu biti riješeni kroz ograničene zahtjeve zdravstvenog sektora, time su svoje partikularne interese svrstali unutar općeg okvira političkih i gospodarskih zahtjeva protiv brutalnog kapitalističkog napada zahtjevajući solidarnosti od svih. Iako je okupacija bolnice gotova, neplaćeni zdravstveni radnici nastavili su bijeli štrajk.

Dvije tvornice mlijeka u Attiki i Larissi bile su teren za neke pobjede: nakon jednodnevnog štrajka u tvornici mlijeka Ango protiv otpuštanja i sukoba s interventnom policijom, radnici su dobili nazad svoja radna mjesta. U Larissi štrajk je prisilio šefove da opozovu otpuštanja i rezove plaća. U farmaceutskoj tvornici u Sjevernom Attikiju borba 330 radnika bila je fokusirana na zahtjevanje plaća, zbog neplaćanja istih mjesecima, i nametanja povremenog rada (jednom tjedno). Tu su također bili sukobi s policijom kada su šefovi pokušali ukloniti robu vrijednu tisuću eura iz tvornice. 400 radnika čeličane Elliniki Chalivourgia u Zapadnom Attikiju štrajkalo je preko 150 dana, kao odgovor na 50 otkaza nakon što su radnici odbili pokušaj promjene kolektivnog ugovora (5 sati na dan za 50% manju plaću) s kojim su ih šefovi ucjenjivali.

Borbe za plaće su vrlo čest slučaj i u tercijarnom (uslužnom) sektoru. Hotelijerski radnici su štrajkali u sjevernoj Grčkoj zahtjevajući plaće neisplaćivane mjesecima, a većinom su mladi i nezaposleni ljudi koji su sudjelovali u popisu stanovništva uspjeli dobiti svoje plaće nakon 6 mjeseci kašnjenja i samoorganiziranih mobilizacija (pošto ne postoji sindikat koji bi ih organizirao).

"Komunistički" šefovi su također pogođeni recesijom. Od prosinca 2010. uprava 902 FM radio postaje/902 TV-a, u vlasništvu KKE, počela je otpuštati radnike koji nisu članovi partije bez predhodne najave. Ono što je još gore, kada su se radnici počeli organizirati protiv otpuštanja, suočili su se s partijskom "podijeli i vladaj" taktikom izolirajući ih od članova partije. Korištenje prosvjeda metalurških radnika za promociju "opće linije" staljinističke partije, ipak ostavlja mjesta za malo oportunističkog manevra, kao što je nedavno (17. veljače) toplo pozdravila "delegate solidarnosti" neonacističke Zlatne zore u tvornici od strane predsjednika sindikata. Idu li metalurški radnici prema dvostrukom porazu, jednom od strane šefova, a drugom od strane staljinista koji pokušavaju manipulirati radničkom borbom podružujući je svojim političkim igrama, je nešto na što se ne bismo voljeli kladiti...

No, krenimo na sukob između KKE/PAME i ostalih prosvjednika tijekom generalnog štrajka 20. listopada 2011. Za početak, pokušat ćemo objasniti neke događaje koji su se odveli tog dana. Članovi KKE su bili stacionirani u vojnoj formaciji u okolici parlamenta, oboružani kacigama i štapovima, okrenuti prema prosvjednicima, s interventnom policijom u pozadini, onemogućavajući pristup bilo kome, čak su tražili novinare da potvrde svoj identitet i napadali sve one u gomili koji su prkosili njihovom kordonu. Kada su sukobi započeli, interventna policija je došla kako bi ih zaštitila, napadajući ljude s kemikalijama i flashbang granatama i evakuirajući područje.

Kasnije je otkriveno kako su staljinisti sklopili dogovor s policijom kako bi mogli samostalno "žandarmirati" prosvjed. Prema našim saznanjima, slični sporazumi su napravljeni između KKE i ostalih ljevih stranaka i manjih sindikata, tako da je svakome dodijeljeno posebno mjesto u blizini parlamenta pod uvjetom prihvaćanja hegemonije KKE. Kasnije su u potpunosti podržali KKE u prokazivanju "anarho-fašista", "parastatals" itd. Ove karakterizacije su se odnosile na sve one koji nisu bili dio dogovora, koji nisu htjeli prihvatiti ili su htjeli probiti njihove kordone. Moramo napomenuti kako su većinom ljudi uključeni u sukob sa staljinistima bili anti-autoritarci i anarhisti.

KKE/PAME napravio je demonstraciju moći na razini "ulične politike". Do tada su akcije i prosvjedi KKE-a bile odvojene od ostatka mobilizacije. Poruka ovog prosvjeda je imala dvojako značenje. Pokazalo se na praktičan način da se proleter, osim s policijom, moraju nositi i sa staljinističkom policijom. Uzimajući u obzir da mnogi ljudi događaj smatraju "sukobom među prosvjednicima", akcija KKE-a je "ubrizgala" strah među ljude. U isto vrijeme, KKE je dokazala svoju spremnost da nametne "zakon i red" kao parlamentarna policija.

KKE je uspjela stvoriti granicu između onih koji osuđuju "ubojite napade parazitskih zakrabuljenih ljudi" protiv svojih snaga i onih koji nisu prihvatili KKE-ovu iskrivljenu verziju događaja. Te granice su se pojavile na lokalnim plenumima i u baznim sindikatima.

Vjerujemo da će KKE i ljevica generalno igrati ključnu ulogu u kapitalističkoj dominaciji, pogotovo ako glavni kapitalistički akteri (PASOK i Nova demokracija) ne uspiju prevladati u budućnosti na središnjoj političkoj sceni.

Posljednje, ali ne i manje važno, potez KKE-a se može protumačiti i kao prvi akt nove političke doktrine koja ima za cilj pacificirati demonstracije i marginalizirati nasilje proletarijata kroz stvaranje i jačanje podjela između "nasilnih" i "ne-nasilnih" prosvjednika. Podjele koje su izbijedile tijekom prijašnjih mobilizacija. Ova nova doktrina "žandarmiranja" je ostvarena kroz suradnju policije i stranačko/sindikálnih mehanizama.

Ulični plenumi korak ka radikalizaciji radničke klase

Što nam možete reći o plenumima? Kako su se oni pojavili? Podupiru li ih radnici? Jesu li pod velikim utjecajem aktivista političkih stranaka? Postoje li plenumi na radnim mjestima ili su plenumi samo ograničeni na trgove?

Prvi "plenumi" su se pojavili za vrijeme ustanka u prosincu 2008. godine. U mnogim su slučajevima bili povezani s okupacijama javnih zgrada kao što su npr. vijećnice. "Okupatori" su organizirali sastanke s lokalnim ljudima pokušavajući proširiti borbu organizirajući lokalne akcije, uvijek povezane s pobunom. U svim tim akcijama, zajednička karakteristika je bila pokušaj "otvaranja" pobune prema kvartovima. Ovi plenumi su bili shvaćeni kao "kvartovski plenumi borbe" ili "narodni plenumi", kao što su bili prozvani. U većini slučajeva, pojavile su se različite tendencije unutar društvenog "otvaranja", posebice kako se pobuna smirivala. Jedna je tendencija htjela organizirati zajednicu borbe širenjem pitanja borbe, dok je druga više preferirala djelatnost koja je bila više orjentirana prema bavljenju lokalnim pitanjima na stalnoj osnovi. Međutim, posepeno su ti plenumi počeli slabjeti i većina ih je nestala ili nastavila postojati s vrlo malo sudionika.

Ljudi koji su sudjelovali u tim plenumima su većinom bili anarhisti/anti-autoritarci, ljevičari, ali i mnogi stanovnici kvartova (radnici, nezaposleni, studenti ili čak vlasnici malih trgovina) koji nisu bili politizirani. Na samom početku većina je ljudi sudjelovala kao pobunjenici, no kako je ustanak splašnjavao tako su se i vraćali stari identiteti: identitet anarhista/anti-autoritarca, ljevičara ili čak "stanovnika" koji se želi samo baviti s lokalnim problemima kvarta.

Sljedeće dinamično oživljavanje "plenuma" odvalo se u svibnju 2011. pod utjecajem pokreta "indignados" iz Španjolske i ustanaka u Egiptu i Tunisu.

Pokret plenuma s trgova nastao je potpuno neočekivano 25. svibnja 2011. u Ateni. Od prvog dana prosvjednici su zauzeli trg Syntagma, koji se nalazi u samom centru Atene, te je

mjesto gdje se održavao dnevni plenum na kojem je sudjelovalo nekoliko stotina, pa čak i tisuća ljudi. Početni poziv je bilo proglašavanje neovisnosti i odvajanje od političkih stranaka, zastupanja i ideologija. Također, proglašeno je da će mirno prosvjedovati protiv mjera štednje, državnog upravljanja dužničkom krizom i "svih onih koji su nas doveli ovdje". Nadalje, glavni slogan je bio poziv na "pravu demokraciju". Slogan "prava demokracija" je nakon nekoliko dana zamijenjen sloganom "direktne demokracije". Početni napori organizatora za postavljanjem tijela određenih demokratskih pravila za plenum je odbačen od strane sudionika. Međutim, određeni propisi su uspostavljeni nakon nekoliko dana, a tiču se vremenskog ograničavanja govora (90 sekundi), načina na koji netko može predložiti temu rasprave (u pismenom obliku, dva sata prije početka plenuma) i načina na koji su se govornici birali (kroz lutriju). Također treba spomeniti kako je oko jezgre plenuma uvijek bilo dosta diskusija, događanja ili čak sukoba među sudionicima.

Ljevičari, posebice oni koji su dolazili iz SYRIZA-e (Koalicija radikalne ljevice), brzo su se uključili u plenum na trgu Sytagmi i preuzeli važne pozicije u grupama koje su formirane kako bi se vodila okupacija trga Sytagme, i, točnije, grupu za "tajničku podršku" i onu zaduženu za "komunikaciju". Ove dvije grupe su bile najvažnije jer su organizirale dnevni red plenuma, kao i tijek diskusije. Valja napomenuti da ti ljudi nisu otvoreno naglašavali svoju političku pripadnost i nastupali su kao "pojedinci". Međutim, ti politikanti nisu bili u stanju u potpunosti manipulirati tako promjenjivim i heterogenim plenumom, pošto je prevladavala delegitimizacija političkih stranaka.

Što se tiče klasnog sastava plenuma, većina ljudi koja je sudjelovala su bili proleter (nezaposleni radnici, radnici iz javnog sektora, studenti, radnici iz privatnog sektora itd.) i više orijentirano ka demokratskoj ljevici (patriotskoj, antifašističkoj, anti-imperijalističkoj).

Plenum na trgu Sytagmi je trajao više od dva mjeseca na dnevnoj bazi. Za to vrijeme, mnoge odluke, uključujući i organizaciju direktnih akcija, su bile donešene. Ipak, na kraju vrlo malo ljudi je stvarno sudjelovalo u njima. Čini se da direktnodemokratski proces samo glasanja za ili protiv određenog prijedloga na tako masovnom plenumu teži reproduciranju pasivnosti i uloge individualiziranog promatrača/glasača. Ova pasivnost i individualizacija značajnog djela ljudi se nadišla na dane generalnih štrajkova (15.6., 28.6., 29.6. 2011.) kada je potreba za borbom protiv pokušaja države da raspusti prosvjede i zauzme trg Sytagmu, ne samo praktički dovela do sudjelovanja tisuća ljudi i sukoba s policijom, već je i dovela do izražavanja stvarne solidarnosti među prosvjednicima.

Pred kraj srpnja 2011. policija je raščistila trg. Nakon toga, svi pokušaji koji su poduzeti kako bi se oživio plenum, ali bez ponovnog zauzimanja trga, su propali. Jedan od razloga je taj da je ponovno prisvajanje prostora, koje je osigurala okupacija, bio vrlo važan za postojanje plenuma, ne samo u smislu zaštite od policije, već kao preduvjet za stvaranje proleterske javne sfere, dijelom čega su bili dnevni plenumi.

Tijekom okupacije trga Sytagme mnogo je lokalnih plenuma niknulo u različitim kvartovima, ne samo u Ateni, već i u nekoliko mjesta u Grčkoj. Njihove karakteristike su bile više ili manje iste onima plenuma na trgu Sytagma, ali na manjoj razini. Mnogi od ovih

plenuma još uvijek postoje, ali s malim brojem sudionika izuzev par iznimaka. Oni se fokusiraju većinom na lokalne probleme, ali isto tako i organiziraju aktivnosti vezane za odbijanje isplate novog poreza na imovinu koji je uključen u račune za struju. Zbog potonjeg, sudionici nisu samo politizirani (anarhisti/anti-autoritarci i ljevičari) već ljudi iz kvartova koji si ne mogu priuštiti da plate ili ne žele platiti novi porez.

Što se tiče radnih mjesta, nije bilo "plenuma" izvan sindikalne mašinerije.

Razgovarao: Juraj Katalenac

Preuzeto iz *Zareza* #335

Bilješke

[1] Vrlo je važno naglasiti kao u grčkom kontekstu "anti-autoritarni komunist" nema isto značenje kao i u Hrvatskoj ili na Zapadu, odnosno nije riječ o drugom imenu za anarhiste. Grčka ljevica ima specifično povijesno iskustvo borbe protiv staljinizma (marksizma-lenjinizma), a u kontekstu te borbe sve grupe koje se protive staljinizmu uzimaju prefiks "anti-autoritarni". TPTG ideološki sebe opisuje kao grupu "koja na komunizam ne gleda kao na političku ideologiju ili dogmu, već kao praktičnu nužnost koja proizlazi iz konkretnih, svakidašnjih borbi proletarijata unutar kapitala i protiv njega". Možemo ih smjestiti u širi kamp "ultra-ljevice", zbog inspiracije koju pronalaze u "marxovom marksizmu", lijevom komunizmu, u određenim modernijim teorijama i pokretima, poput komunizacije i situacionista, ali i u anarhizmu.

[2] <http://www.tapaidiatiscalarias.org/wp-content/uploads/2010/03/burdened.pdf>

[3] <http://www.tapaidiatiscalarias.org/wp-content/uploads/2011/10/reloaded.pdf>

[4] Ovim marksističkim konceptom se označava ukupnost nezaposlenih.

[5] Opća konfederacija grčkih radnika - najviše sindikalno tijelo u Grčkoj.

[6] Glavni atenski trg.

[7] <http://exiledonline.com/austerity-fascism-in-greece-the-real-1-doctrine/>

[8] <http://blogs.wsj.com/source/2011/09/19/greece-dont-discount-role-of-military/>

[9] <http://h-alter.org/vijesti/europa-regija/crveni-od-sramote>